

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB

**ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I
KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI**

Ivica Šimić

**Zavičajna zbirka Narodne
knjižnice Knin – temelj
izrade sveobuhvatne
monografije Grada Knina**

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Ana Barbarić

Zagreb, 2016.

Sadržaj:

Sažetak

1. Uvod – problem nepostojanja sveobuhvatne monografije grada Knina i Zavičajna zbirka Narodne knjižnice Knin kao izvor rješenja problema
2. Narodne knjižnice
 - 2.1. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice
 - 2.2. Zadaće narodne knjižnice
 - 2.3. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice
3. Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama
 - 3.1. Definicija zavičajne zbirke
 - 3.2. O pojmu i izučavanju zavičaja
4. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama
5. Zavičajne zbirke u Šibensko-kninskoj županiji
6. Zavičajna zbirka Narodne knjižnice Knin
7. Detaljni koncept (poglavlja, potpoglavlja i reference) buduće sveobuhvatne monografije grada Knina „2022 godine grada Knina“ izrađen korištenjem građe iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin
 - 7.1. Sadržaj monografije
 - 7.2. Poglavlja, potpoglavlja i reference monografije
8. Zaključak – Može li građa iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin biti temeljem izrade prve sveobuhvatne monografije grada Knina
9. Popis korištene literature

Sažetak

Problem kojem pristupam je nepostojanje sveobuhvatne monografije grada Knina.

Za vrijeme SFRJ su se izdavale monografije u čijem epicentru je bila Narodnooslobodilačka borba, a u neovisnoj Hrvatskoj monografije u kojima se naglasak davao na samo dvije teme – Dobu hrvatskih kraljeva i domovinskom ratu.

Neke knjige o Kninu se bave samo poviješću, neke samo o arheološkim spomenicima, neke samo prirodnim ljepotama, a neke samo kulturom življenja.

Sveobuhvatna monografija Knina, dakle, ne postoji.

Kako u Zavičajnoj zbirci Narodne knjižnice Knin postoje knjige, zbornici, časopisi te znanstveni i stručni članci koji pokrivaju cjelokupnu povijest Knina, zatim pregled geografskih osobitosti i prirodnih ljepota grada te, na kraju, kulturu življenja kroz stoljeća u Kninu, od staroga vijeka do nezavisne kulture 20. stoljeća, pretpostavka je da je to odličan temelj za izradu sveobuhvatne monografije grada Knina.

Nakon detaljnog istraživanja i korištenja izvora u Zavičajnoj zbirci Narodne knjižnice Knin u ovom diplomskom radu izložio sam detaljan koncept buduće sveobuhvatne monografije grada Knina, s poglavljima, potpoglavljima i referencama. Taj koncept potkrijepljuje pretpostavku da građa iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin može biti temeljem izrade prve sveobuhvatne monografije grada Knina.

Zaključak je da je takvu monografiju moguće izraditi.

1. Uvod – problem nepostojanja sveobuhvatne monografije grada Knina i Zavičajna zbirka Narodne knjižnice Knin kao izvor rješenja problema

Problem kojem pristupam je nepostojanje sveobuhvatne monografije grada Knina.

Za vrijeme SFRJ su se izdavale monografije u čijem epicentru je bila Narodnooslobodilačka borba, a u neovisnoj Hrvatskoj monografije u kojima se naglasak davao na samo dvije teme – Dobu hrvatskih kraljeva i domovinskom ratu.

Neke knjige o Kninu se bave samo poviješću, neke samo o arheološkim spomenicima, neke samo prirodnim ljepotama, a neke samo kulturom življenja poput knjige čiji sam i sam autor iz 2004. godine.

Sveobuhvatna monografija Knina, dakle, ne postoji.

Kako u Zavičajnoj zbirci Narodne knjižnice Knin postoje knjige, zbornici, časopisi te znanstveni i stručni članci koji pokrivaju cjelokupnu povijest Knina, zatim pregled geografskih osobitosti i prirodnih ljepota grada te, na kraju, kulturu življenja kroz stoljeća u Kninu, od staroga vijeka do nezavisne kulture 20. stoljeća, pretpostavka je da je to odličan temelj za izradu sveobuhvatne monografije grada Knina.

Građa Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin kao temelj za izradu sveobuhvatne monografije grada Knina tema je i istraživački cilj ovoga diplomskog rada.

Nakon detaljnog istraživanja izvora u Zavičajnoj zbirci Narodne knjižnice Knin u ovom diplomskom radu izložio sam detaljan koncept buduće sveobuhvatne monografije grada Knina, s poglavljima, potpoglavljima i referencama.

Zaključak je da je takvu monografiju moguće izraditi, što ću, temeljem koncepta izloženoga u ovom diplomskom radu, osobno i učiniti.

2. Narodne knjižnice

Narodne knjižnice služe lokalnoj zajednici, no pogrešno je misliti da su od interesa samo za lokalnu vlast. Njihovo je značenje i uloga u društvu šira od toga. One pomažu poboljšanju kvalitete ljudskih života, u pronalaženju posla, poboljšanju zdravlja stanovništva pružanjem odgovarajućih informacija i terapijom čitanjem, pomažu u stjecanju digitalne pismenosti i pristupna su točka za različite lokalne službe.¹

2.1. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice

Narodna knjižnica kao lokalni prilaz znanju osigurava osnovne uvjete za cjeloživotno učenje, neovisno odlučivanje i kulturni razvitak pojedinca i društvenih skupina, piše u IFLA-inom i UNESCO-ovom Manifestu za narodne knjižnice.²

U ovom se 'Manifestu' izražava UNESCO-ovo uvjerenje da je narodna knjižnica vitalna snaga u obrazovanju, kulturi i obavješćivanju i bitan čimbenik u gajenju mira i duhovnog blagostanja u svijesti muškaraca i žena.³

Narodna je knjižnica lokalno obavijesno središte koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i informacija.⁴

Službe se narodne knjižnice zasnivaju na jednakosti pristupa svima bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj.⁵

2.2. Zadaće narodne knjižnice

¹ Horvat, A. Knjižnice u službi svoje zajednice. // Knjižnica komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2012. Str. 25.

² IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. 2. hrv. izd. / Koontz, C. ; Gubbin, B. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105.

³ Isto

⁴ Isto

⁵ Isto

Slijedeće ključne zadaće vezane uz obavješćivanje, opismenjavanje, obrazovanje i kulturu moraju biti jezgrom službi narodne knjižnice:

- Stvaranje i jačanje čitateljskih navika djece od rane dobi
- Podupiranje osobnog obrazovanja za koje se odlučuje pojedinac kao i formalnog obrazovanja na svim razinama
- Stvaranje mogućnosti za osobni kreativni razvitak
- Poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi
- Promicanje svijesti o kulturnom naslijeđu, uvažavanje umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija
- Osiguranje pristupa kulturnim izvedbama svih izvedbenih umjetnosti
- Gajenje dijaloga među kulturama i zastupanje kulturnih različitosti
- Podupiranje usmene predaje
- Osiguranje pristupa građana svim vrstama obavijesti o svojoj zajednici
- Pružanje primjerenih informacijskih usluga lokalnim poduzećima, udrugama i interesnim skupinama
- Olakšavanje razvitka informacijskih vještina i računalne pismenosti
- Podupiranje i sudjelovanje u programima razvijanja pismenosti namijenjenih svim dobnim skupinama i iniciranje takvih programa, kad je potrebno.⁶

2.3. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice

Narodne knjižnice prisutne su svugdje u svijetu. Knjižnice se javljaju u raznim tipovima društva, u raznolikim kulturama i na različitim razvojnim stupnjevima. Iako različite okolnosti u kojima knjižnice djeluju neminovno donose razlike u njihovim službama, ali i načinima na

⁶ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. 2. hrv. izd. / Koontz, C. ; Gubbin, B. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105.

koji pružaju usluge, obično imaju neka zajednička obilježja koja se mogu definirati na sljedeći način, piše u IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice:⁷

„Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije. Ona osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje“.⁸

Prema IFLA-inim smjernicama glavne djelatnosti narodne knjižnice su pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima kako bi zadovoljila obrazovne i informacijske potrebe te potrebe za osobnim razvojem, uključujući i razonodu i potrebe vezane uz slobodno vrijeme, kako pojedinaca tako i grupa. Također, imaju važnu ulogu u razvoju i izgrađivanju demokratskog društva, omogućavajući pojedincu pristup širokom i raznolikom spektru znanja, ideja i mišljenja.⁹

O ulozi narodnih knjižnica u lokalnoj kulturi IFLA-ine smjernice pišu:¹⁰

„Narodna knjižnica treba biti ključan čimbenik u lokalnoj zajednici u sakupljanju, čuvanju i promidžbi lokalne kulture u svojoj raznolikosti. To se može postići na razne načine, na primjer, održavanjem zavičajne zbirke, izložbama, pričanjem priča, objavljivanjem djela zanimljivih lokalnoj zajednici i razvijanjem interaktivnih programa o lokalnim temama. Tamo gdje je usmena tradicija važan oblik komunikacije, narodna knjižnica treba poticati njezino održavanje i razvoj.“¹¹

3. Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama

Zavičaj, riječ koja složenošću i slojevitošću svoga značenja premašuje uske leksičke okvire, stalno proizvodeći nove asocijacije, zaslužuje pozornost mnogih društvenih i humanističkih struka. Važnost zavičajnosti davno su prepoznale i knjižnice, mjesta susreta pojedinaca sa

⁷ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. 2. hrv. izd. / Koontz, C. ; Gubbin, B. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

⁸ Isto

⁹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. 2. hrv. izd. / Koontz, C. ; Gubbin, B. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

¹⁰ Isto. Str. 23.

¹¹ Isto

šarolikom i bogatom znanstvenom i kulturnom baštinom, koja u sebi nosi prepoznatljiv pečat pripadnosti određenoj sredini. Zbirke zavičajne građe stoga su i vrijedan dio fonda brojnih hrvatskih narodnih knjižnica, a zbog svoga značaja i nezaobilaznog izvora informacija o kulturno povijesnom naslijeđu zaslužuju da se o njima govori i da se na njih uvijek iznova skreće pozornost.¹²

Zavičajne se zbirke u cijelom svijetu temelje pri narodnim knjižnicama. Prva zavičajna zbirka utemeljena je u Newcastleu u Engleskoj 1884., a do 1897. već su sve značajnije narodne knjižnice u Engleskoj imale zavičajne zbirke. U ostatku svijeta zanimanje za utemeljenje zavičajnih zbirki javlja se poslije, a njihov broj raste nakon Drugog svjetskog rata.¹³

3.1. Definicija zavičajne zbirke

Sam izraz 'zavičajna zbirka' (engl. local collection, local studies, local history collection) označava zbirku odabrane, prikupljene, sređene i obrađene građe bilo koje vrste koja se svojim sadržajem odnosi na određeno zemljopisno područje. Riječ 'zavičaj', u užem smislu, označava mjesto rođenja, a u širem smislu obuhvaća i šire područje određeno administrativnim, povijesnim ili drugim granicama. 'Zavičaj' ne mora označavati isključivo mjesto rođenja, nego i mjesto djelovanja. Kada u kontekstu knjižnica koristimo riječ 'zbirka', ona može imati dva značenja. Prvo je značenje općenito i odnosi se na knjižničnu zbirku, sveukupnu knjižničnu građu koju jedna knjižnica posjeduje, koja je planski prikupljena, obrađena, čuvana i ponuđena svim korisnicima. Zbirka je u užem smislu dio knjižnične zbirke koja ima zajedničke značajke određene prije početka njezina prikupljanja. Posebne zbirke unutar knjižničnih zbirki mogu biti referentne, zbirke rijetkih knjiga, grafičke zbirke, kartografske zbirke, zavičajne zbirke i druge.¹⁴

S obzirom na područje koje obuhvaćaju, zavičajne zbirke mogu biti lokalne ili mjesne, subregionalne (obuhvaćaju mjesto i njegovu širu okolicu) i regionalne (obuhvaćaju cijelo administrativno područje). Prije osnivanja same zbirke nužno je odrediti koje će područje zbirka obuhvaćati. Ne postoje točno određena mjerila za odabir područja – granice najčešće

¹² Seiter-Šverko, D. Uvodna riječ. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 7.

¹³ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 52.

¹⁴ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 52.

odgovaraju administrativnim granicama, ali moguće je odlučiti se za povijesne ili neke druge granice. Problemi nastaju tijekom teritorijalnog preustroja, kao što je to bilo u Hrvatskoj 1992. godine (podjela na općine, gradove i županije). U takvim situacijama pitanje područja zavičajnih zbirki ovisi o odluci unutar same knjižnice. Mogući su i dogovori s drugim narodnim knjižnicama u bližoj okolici.¹⁵

Zavičajna zbirka zahtjeva osmišljen i unaprijed zadan pristup. Građa zbirke sadržajem obuhvaća svu povijest i sadašnje stanje određenog zavičaja. U zavičajnoj se zbirci prikupljaju publikacije objavljene u zavičaje, publikacije autora iz zavičaja koje su objavljene bilo gdje u svijetu, kao i sve što je objavljeno o zavičaju ili njegovim stanovnicima, bez obzira na mjesto objavljivanja.¹⁶

Uključivanje građe tiskane u zavičaju u zavičajnu zbirku ovisi o odluci pojedine knjižnice. Knjižnice se mogu odlučiti za dva pristupa. Prema prvom, prikupljaju svu građu koja je bilo kada tiskana na području zavičaja. Druga je mogućnost odluka o neprikupljanju građe tiskane nakon 1945. godine. Prije kraja Drugog svjetskog rata tiskarstvo nije bilo rašireno i komercijalizirano kao poslije, a postojanje lokalne tiskare ukazivalo je na stupanj kulturnog razvitka. Građa koja je tada tiskana, od velike je važnosti za proučavanje povijesti zavičaja, ali i nacionalne knjižne baštine. Nakon 1945. postojanje tiskara prestaje biti znakom kulturnog razvitka i veže se uz komercijalizaciju tiskarstva. Osim toga, veliki broj zemalja uvodi obvezni primjerak i izradu nacionalnih bibliografija te izvor za proučavanje knjige i tiskarstva postaju nacionalne knjižnice i bibliografije. Zbog toga neke knjižnice u potpunosti odbacuju mjerilo tiskarstva pri odabiru građe za zavičajnu zbirku.¹⁷

Vrste građe, koje se prikupljaju u zavičajnim su zbirkama raznolike i obuhvaćaju monografije, serijske publikacije, rukopisnu građu, muzikalije, planove mjesta i zemljopisne karte, audio-vizualnu građu, slikovnu građu, polupublikacije i efemernu građu, bez obzira je li građa dostupna u tradicionalnom ili elektroničkom obliku.¹⁸

¹⁵ Pejić, I. Zavičajna zbirka u kontekstu novih društvenih promjena. // Bjelovarski učitelj : časopis za odgoj i obrazovanje 7, 2-3(1998), str. 6-9.

¹⁶ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 53.

¹⁷ Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica / uredila Aleksandra Malnar. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 113-120.

¹⁸ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 53-54.

Posebnost je zavičajne zbirke u tome što ona teži cjelovitosti – neprekidno se nadopunjuje novom građom, ali se pokušavaju nabavljati i stara izdanja koja svojim sadržajem zadovoljavaju mjerila za ulazak u zbirku.¹⁹

U tu svrhu nužno je izraditi popis deziderata, a osim kontakata s izdavačima i antikvarima, moguće je kupnju oglašavati u medijima te kontaktirati druge srodne ustanove i kolekcionare. Pri odabiru građe potrebno je ograničiti se samo na onu koja je zaista potrebna i odgovara mjerilima pojedine zavičajne zbirke. Od efemerne građe potrebno je izdvojiti samo onu koja je sadržajno vrijedna, a građa čiji sadržaj ponavlja opće poznate podatke o zavičaju ne ulazi u zavičajnu zbirku (na primjer, udžbenici). Od beletristike za zavičajnu zbirku, trebalo bi odabrati samo djela koja umjetnički prikazuju život stanovnika zavičaja i ozračje određenog povijesnog razdoblja.²⁰

Građa u zavičajnoj zbirci mora biti formalno i sadržajno obrađena, a za svaku vrstu građe vode se posebne inventarne knjige. Zbirka bi trebala biti smještena odvojeno od ostatka knjižnog fonda, ali to nije uvijek moguće zbog nedostatka prostora. Građa bi trebala biti dostupna za rad u čitaonici, ali ne i za iznošenje iz knjižnice. Korištenje ne smije ni u kom slučaju štetiti građi. U svrhu zaštite, građa iz zavičajne zbirke ne smije se uvezivati, rezati ili lijepiti već mora ostati u svojem izvornom obliku.²¹

Što je potrebno za dobro uređenu zavičajnu zbirku? Najvažnije je da je građa pravilno uređena i obrađena kako bi postala dobar temelj za pružanje obavijesti o zavičaju. Za dobar odabir, obradu i čuvanje građe, kao i za najpovoljniju iskoristivost, nužno je da u knjižnici postoji voditelj zbirke, osoba zadužena za brigu o zavičajnoj zbirci. Voditelj mora biti stručna osoba knjižničarskog obrazovanja, ali mora imati i znanja vezana uz zavičaj, njegovu povijest, kulturu, stanovnike, zemljopisne značajke i sl. Treba biti svestrana osoba, komunikativna, s razvijenim organizacijskim sposobnostima jer o njoj ovisi, između ostalog, promidžba zbirke u zajednici i njezina iskorištenost za znanstvena i stručna istraživanja. U tu svrhu voditelj zbirke treba organizirati izložbe, kontaktirati s medijima, surađivati s drugim organizacijama u zavičaju, organizirati izradu biltena, prinova i vodiča.²²

¹⁹ Vuković-Mottl, S. Zavičajne zbirke Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 22, 1-4(1976), str. 113-120.

²⁰ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 54.

²¹ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str 54.

²² Pejić, I. Zavičajna zbirka u kontekstu novih društvenih promjena. // Bjelovarski učitelj : časopis za odgoj i obrazovanje 7, 2-3(1998), str. 6-9.

Zavičajna zbirka ima ulogu informacijskog središta i omogućava istraživački rad i kompleksno izučavanje svih oblika života, razvoja i stvaralaštva određene sredine. S autentičnim materijalom u svojim zbirkama taj je fond sastavni dio sustava informiranja i nezamjenjiv izvor informacija svim političkim, društvenim, obrazovnim, kulturno-povijesnim organima i institucijama za proučavanje prošlosti i praćenje suvremenih ostvarenja.²³

Metoda usmene povijesti, kao interdisciplinarni pristup, može se provoditi u okvirima zavičajne zbirke knjižnica, kroz intervju, radionice, putujuće izložbe i prezentacije sa svrhom bilježenja, sakupljanja i očuvanja individualnih i kolektivnih sjećanja za buduće generacije. Ne samo da pruža vrijedne podatke iz područja, društvenih, kulturnih, političkih, ekonomskih i drugih aktivnosti mjesta nego je i sredstvo zblžavanja mladih i starih generacija, pa i dio programa za treću životnu dob čija je memorija temelj očuvanja.²⁴

Bilježeći sjećanja pojedinaca ili grupa vezanih za politička događanja i pokrete (ratove, revolucije, političke progone, demonstracije), socijalne i kulturne pokrete, obiteljske povijesti i genealogije „običnih“ ljudi, znamenitih ličnosti (u područjima gospodarstva, politike, znanosti, umjetnosti), povijesti gradova i sela, kuća, lokalnih priča i legendi, ispunjava se misija knjižnice kao ustanove i pomaže u očuvanju onih sadržaja koji ipak čine kulturna dobra.²⁵

3.2. O pojmu i izučavanju zavičaja

Neizbrojiva umjetnička djela bavila su se motivom zavičaja i to samo po sebi govori koliko je ovaj fenomen značajan. Ljudski kreativni um dospijevao je do neslućenih prostora i pronalazio nezamislive granice, ali ako se malo bolje pogleda, kao po pravilu umjetnici su dosegali vrhove svog stvaralaštva upravo onda kad su se bavili onim što su najbolje poznavali i što je značajno obilježilo njihove živote – djetinjstvom i lokalnim bojama zavičaja.²⁶

Prilikom konzultiranja osnovne referentne literature o pojmu zavičaja, naići ćemo na sljedeće definicija: „Mjesto s bližom okolicom gdje se netko rodio i gdje je odrastao, rodno mjesto,

²³ Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka. // Bjelovarski učitelj 2-3, 7(1998), str. 10-16.

²⁴ Krpan Smiljanec, M. Ne(na)pisana povijest uloga zavičajne zbirke u očuvanju živuće povijesti. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 218

²⁵ Krpan Smiljanec, M. Ne(na)pisana povijest uloga zavičajne zbirke u očuvanju živuće povijesti. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 218

²⁶ Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 33.

rodni kraj; mjesto, kraj odakle netko ili nešto potječe, vodi porijeklo“. Rječnik srpskohrvatskog književnog jezika kaže da je zavičaj „kraj, predjel gdje se tko rodio, postojbina; otadžbina“.²⁷

Rječnici sami po sebi moraju davati uopćene definicije, međutim, nas pojam zavičaja zanima konkretno, u smislu struke kojom se bavimo – bibliotekarstva. Ako prođemo kroz literaturu koja se bavila ovim pojmom, na žalost, nećemo naići na neku čvršću definiciju koja bi bila sasvim zadovoljavajuća. Evo jednog od tih pokušaja da se definira pojam zavičaja uvodeći kategoriju, u dobroj mjeri nejasnog, 'danog mjesta': "Zavičajnost je prema suvremenom načinu shvaćanja sveobuhvatni pojam o 'danom mjestu' bez kronoloških i tematskih granica. 'Dano mjesto' je geografski i povijesno točno određeno. Ono je i točno određeno administrativno područje, naselje, prirodno-geografska jedinica. Konačno, ono je i točno određen etničko-geografski prostor."²⁸

Pojam zavičaja može se shvatiti u najširem opsegu i kretati se od najmanjeg područja – sela, zaseoka, naselja s jedne strane, preko kvarta ili dijela grada, grada, općine, predjela, regije (sastavljene iz više gradova i sela), područja, pokrajine, republike. Kao što se vidi, načini definiranja su raznoliki i idu od fizičko-geografskih, preko administrativnih, do povijesnih.²⁹

Srna Vuković-Motl pravi podjelu zavičajnih zbirki na lokalne i regionalne: „Kao najprikladniji kriterij za određivanje teritorija zavičajne zbirke biblioteke su prihvatile administrativno-teritorijalnu podjelu zemlje. Lokalne zbirke točno pokrivaju područje mjesta, bilo grada ili sela, a regionalne uz mjesto obuhvaćaju i okolne općine ili cijelu pokrajinu. Tako prema opsegu teritorija zavičajne zbirke mogu biti dvojake: lokalne i regionalne.“³⁰

U našim prilikama, i to se kroz dugi niz godina pokazalo kao najefikasnije, najbolje bi bilo da granica bude administrativna i to na razini općine.³¹

Evo kako u ruskoj tradiciji znanstvenik N. N. Kušnarenko vidi određene granice zavičaja: „20-ih godina 20. stoljeća pod krajem se podrazumijevala fizičko-geografska, socijalno-ekonomska i kulturno-povijesna individualnost, regija, gdje su se formirali određeni

²⁷ Isto. Str. 34.

²⁸ Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 33.

²⁹ Isto. Str. 35.

³⁰ Vuković-Motl, S. Zavičajne zbirke Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 21, 1-4(1975), str. 18.

³¹ Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 39.

ekonomski odnosi i veze koji su za teritorij vezivali njegove žitelje“. Potom Kušnarenko dodaje svoj pokušaj definiranja kraja: „Mi smatramo da je kraj – lokalni teritorij, mjesto (lokalno-teritorijalni kompleks) koji posjeduje oformljene prirodno-povijesne granice i koji se uslijed toga razvijao na specifičan način. Nastanak kraja zbiva se u konkretno-povijesnoj okolnosti. U jednom slučaju određujući je geografski položaj mjesta, u drugom – socijalno-ekonomski ili politički i kulturni procesi... ..Lokalni karakter teritorija određuje se ne toliko obimom koliko prirodno-povijesnim okolnostima koje se razlikuju od bilo kojih drugih“. Iako u dobroj mjeri uopćena, ovakva definicija nam govori da je kriterij fizičkog prostora znatno manje značajan od prirodnih, povijesnih, socijalnih, ekonomskih i ostalih. Znamenita ruska znanstvenica I. I. Mihlina u slučajevima mijenjanja teritorija zavičaja promovira princip da se mora prikupljati građa koja se odnosi na kraj za svako određeno razdoblje tijekom svoje povijesti.³²

Zašto je, prije svega, značajno proučavati zavičaj? Na ovo pitanje ćemo samo pokušati odgovoriti jer iscrpan odgovor bi podrazumijevao bavljenje gotovo svim oblicima ljudskog znanja. U koje god područje znanja da se zađe, imalo bi se što kazati vezano uz zavičaj. Zavičaj se može promatrati s povijesnog, geografskog, sociološkog, psihološkog, zoološkog, botaničkog, geološkog, medicinskog, turističkog, umjetničkog ili bilo kojeg drugog aspekta. S druge strane, informacije koje može pružiti jedan dobro postavljen zavičajni fond također su od neprocjenjivog značenja i mogu biti znanstvene, kulturne, sportske, obrazovno-odgojne i mnoge druge.³³

Međutim, povijesna znanost je, čini se, najzaslužnija za započinjanje proučavanja lokalnih dostignuća. U zapadnoeuropskim zemljama kao što su Francuska, Engleska, Njemačka, Italija i Španjolska lokalnoj i regionalnoj povijesti se posvećivala značajna pažnja još u 19. stoljeću. U Njemačkoj je nastao pokret oko časopisa Heimat 1900. godine i tamo se „lokalna povijest“, pod nazivom Heimatsgeschichte ili Landesgeschichte, uz „lokalnu znanost“ (Landeskunde), proučava na sveučilištima kao znanstvena disciplina.³⁴

Larisa Aleksandrovna Štabdaker, baveći se problemom prosvjetiteljskog djelovanja i odnosom prema zavičaju kaže sljedeće: „Ljubav prema rodnom kraju, poštovanje tradicija i

³² Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Lešćić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 39-40.

³³ Isto. Str. 40.

³⁴ Isto

običaja svog naroda, brižljiv odnos prema povijesnim spomenicima i prirodi predstavljaju sastavni dio opće kulture čovjeka i stječu se tijekom odgoja“.³⁵

Nikolaj Nikolajevič Ščerba je uveo pojam 'bibliotečnoe kraevedenie' koji se do tada nije pojavljivao u bibliotekarskim rječnicima. Pretendiraajući na definiciju koja je najviše rasprostranjena Kušnarenko tvrdi: „Pod 'kraevedenie' podrazumijeva se 'svestrano proučavanje dijela zemlje, grada ili sela i drugih naseobina nastanjenih lokalnim stanovništvom koje ovo stanovništvo smatra rodним krajem'. Prema tome, 'kraevedenie' možemo promatrati i kao znanost i kao djelatnost čiji je predmet proučavanja konkretno mjesto, kraj“. Dualizam 'kraevedenie-a' kao znanosti i djelatnosti u ruskoj tradiciji vrlo je istaknut upravo stoga što je bitan dio etnološke znanosti, tj. etnografije, s jedne i bibliotekarske prakse s druge strane.³⁶

Poznato je da je na anglo američkom području zavičaj „homeland“ ili „native country“, a za proučavanje zavičaja odgovarajući termin je „local history“. Rječnik bibliotekarstva i informacijskih znanosti pod odrednicom lokalna povijest navodi slijedeću jednostavnu definiciju: „Građa od povijesnog značenja koja se bavi proučavanjem naroda i događaja na manjem geografskom području kao što su grad, oblast ili manje mjesto koja uključuje novinske isječke, karte, fotografije, plakate, dnevnike, osobne dokumente, općinske spise itd.“ Michael Reed u radu 'Lokalna povijest danas' navodi jednu također jednostavnu definiciju koja dobro ilustrira anglo-američko stavljanje naglaska na ljudsku zajednicu. Njega, reklo bi se, ne zanimaju fizičke, materijalne karakteristike određenog područja, već samo čovjek: „Lokalna povijest se može definirati kao izučavanje rasta i razvoja, a možda također i nestajanja i propadanja zajednice niže od one na nacionalnoj razini, od najstarijih vremena do današnjih dana“. Ova definicija u kojoj nema ničeg posebno originalnog zahtjeva objašnjenje. Zajednica je prikladan termin koji se može koristiti da obuhvati okupljanje pojedinaca koji se na određeni način zajedno udružuju u vremenu i prostoru. Mogu je činiti svi oni ljudi koji žive zajedno na jednom određenom mjestu, kao što je selo, župa ili grad. Njihovo udruživanje se zapravo zasniva na fizičkoj blizini, tako da se veličina i priroda bilo kog drugog oblika udruživanja može u velikoj mjeri razlikovati.³⁷

³⁵ Isto. Str. 42.

³⁶ Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 43.

³⁷ Isto

Slovenska stručna literatura je u značajnoj mjeri posvećena problemu pojma istraživanja zavičaja. Za razliku od hrvatske ili srpske koje čak i nemaju adekvatan izraz za rusko 'kraevedenie', bugarsko 'kraeznanieto' ili 'kraevedsku rabotu' i makedonsku 'rodnokrajnu dejnost', slovensko 'domoznanstvo' odnosno proučavanje zavičaja jest izraz koji je poznat još iz 19. stoljeća iako je sam izraz zastario i u slovenskom jeziku se skoro više i ne upotrebljava. Zadržali su ga naime slovenski bibliotekari. U bibliotekama ovaj izraz označava posebnu djelatnost koja obuhvaća prikupljanje, proučavanje, obradu i čuvanje bibliotečne građe koja se odnosi na određenu geografsku teritoriju, dakle na upravljanje zavičajnim fondom.³⁸

D. Stamatović primjećuje intenzivnije bavljenje zavičajnom problematikom u poslijeratnom razdoblju i dovodi ga u vezu s pojačanim zanimanjem za obnavljanje i čuvanje kulturne baštine: „U svjetskom bibliotekarstvu brži razvoj zavičajnih fondova (local collection; Heimatsbestand; kraevedečeskij fond), stvarno vrednovanje sadržaja njegovih zbirki, počinje 50-ih godina nakon Drugog svjetskog rata, uvjetovan značajnim porastom i zanimanjem za upoznavanjem i povijesnim istraživanjima zavičaja, rekonstrukcijom uništenih ili oštećenih spomenika kulture i ljudskog stvaralaštva uopće, za pisanjem memoara.“³⁹

I, zaista, iako je prva zavičajna zbirka oformljena krajem 19. stoljeća, iako je u Njemačkoj i Rusiji pokret izučavanja zavičaja imao svoju renesansu početkom 20. stoljeća, sve do poslijeratnog razdoblja nije u značajnijoj mjeri uzelo maha osnivanje zavičajnih fondova.⁴⁰

Posljednih godina sve je uočljiviji značaj zavičajnih fondova kojima se pridaje sve veća pažnja. Pri Međunarodnoj federaciji bibliotečnih udruženja (IFLA/FIAB) oformljena je njena sekcija International Association of Metropolitan City Libraries (INTAMEL) koja se bavi i problematikom zavičajne zbirke.⁴¹

Ideji o neponovljivosti zavičaja suprotstavlja se sama realnost, činjenica da su mnogi bili prinuđeni u ranoj mladosti mijenjati stanište, te da pojam zavičaja vezuju uz više teritorija. Nikako se tom stanovništvu ne može poreći postojanje dvostrukog zavičaja, starog i novog, fizički dijametralno suprotnog. Kako je zavičaj ne samo fizička kategorija već i duhovna, sigurno je da su jedan njegov dio stanovnici ponijeli sa sobom. Prihvatanje novog zavičaja, adaptacija na norme ponašanja, kulturni milje i sve što ono sadrži u sebi, bez glorificiranja ili

³⁸ Isto. Str. 44.

³⁹ Stamatović, D. Zadaci i značaj zavičajnih fondova u opštinskim narodnim bibliotekama // Savjetovanje o zavičajnim zbirkama u narodnim bibliotekama. Sarajevo : Narodna biblioteka „Hasan Kikić“, 1987. Str. 9.

⁴⁰ Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 47.

⁴¹ Isto. Str. 47.

negiranja i potiskivanja starog način je da se prevlada neizbježne traume prilikom promjene zavičaja.⁴²

Oduvijek je čovjek bio primoran da napusti postojbinu, bilo iz ekonomskih, ratnih ili nekakvih drugih razloga, svojevolumno ili ne. Događalo se i da se nikada ne vrati nazad, ali bilo da je tako ili ne, postojala je iracionalna neobjašnjiva veza s krajem iz kojeg je potekao. Kao da se radi o nekakvom sindromu izgnanika, sindromu koji potječe još od mitskog izгона iz raja. Zavičaj tada postaje izgubljeni raj, što uzrokuje vječitu, neutaživu težnju za povratkom.⁴³

4. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama

U Hrvatskoj je prva zavičajna zbirka bila 'Zagrabiensia', utemeljena 1954. godine. Slijedile su zavičajne zbirke u Bjelovaru, Karlovcu, Osijeku, Sisku, Varaždinu i Vinkovcima. U Hrvatskoj je do 1976. bilo 13 zavičajnih zbirki u narodnim knjižnicama, a do kraja 2008. bilo je 210 narodnih knjižnica s ukupno 147 zavičajnih zbirki.⁴⁴

Rezultati istraživanja iz 2008. pokazuju da u Republici Hrvatskoj ima 210 narodnih knjižnica raspoređenih u 20 županija i Gradu Zagrebu kao 21. sjedištu. U hrvatskim narodnim knjižnicama ukupno je 147 zavičajnih zbirki što ukazuje na to da sve narodne knjižnice nemaju zavičajne zbirke kao što je predviđeno 'Standardima'.⁴⁵

Kada je riječ o zavičajnim zbirkama u narodnim knjižnicama, sve odredbe, upute, zakoni i podzakonski akti koji se odnose na narodne knjižnice, odnose se i na njihove zavičajne zbirke. Same se brojke ne trebaju u tim dokumentima izriječno spominjati jer su zavičajne zbirke vrsni, odnosno niži pojam u odnosu na knjižnične zbirke koje su rodni, odnosno viši pojam. S takvom sviješću moramo čitati i hrvatski 'Zakon o knjižnicama', 'Standarde za narodne knjižnice u RH' te niz znanstvenih i stručnih knjiga i članaka koji se bave djelatnošću narodnih knjižnica.⁴⁶

Jedino je mjesto na kojem se u hrvatskom 'Zakonu o knjižnicama' spominju zavičajne zbirke članak 37. u poglavlju o Obveznom primjerku. Prema drugom stavku toga članka svaki je

⁴² Isto. Str. 47-48.

⁴³ Isto, str. 48.

⁴⁴ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 52.

⁴⁵ Isto. Str. 52.

⁴⁶ Isto. Str. 55.

nakladnik dužan u roku od 30 dana po završetku tiskanja, umnažanja ili proizvodnje jedan primjerak građe dostaviti matičnoj knjižnici na području županije u kojoj djeluje radi stvaranja zavičajne zbirke. Tiskar koji tiska za nakladnika iz druge županije, dužan je u istom roku jedan primjerak dostaviti matičnoj knjižnici u županiji u kojoj tiskar djeluje.⁴⁷

U 'Standardima za narodne knjižnice u RH' nekoliko se puta spominje zavičajna zbirka. Čitajući 'Standarde' treba imati na umu da oni predstavljaju idealnu sliku stanja kakvoj treba težiti, ali takva je u praksi rijetko ostvariva (što zbog nedostatka financijskih sredstava, prostora, stručnih kadrova ili iz drugih razloga). Prema 'Standardima', svaka bi narodna knjižnica trebala imati zavičajnu zbirku. U tu svrhu narodna knjižnica mora istraživati, prikupljati, obrađivati, pohranjivati i davati na korištenje knjižničnu građu o topografiji, povijesnom, gospodarskom i kulturnom razvitku područja na kojem djeluje. Uz to mora izrađivati i zavičajnu bibliografiju i središnji katalog. Ukoliko narodna knjižnica nema uvjeta za provođenje aktivnosti vezanih uz zavičajnu zbirku, zavičajnu zbirku mora imati nadležna županijska matična knjižnica ili neka druga knjižnica koja ima odgovarajuće uvjete. Županijske matične knjižnice, prema ranije spomenutom 'Zakonu o knjižnicama', primaju obvezne primjerke izdane na području županije.⁴⁸

U članku 10. 'Standarda' objašnjava se uloga središnje narodne knjižnice na nekom području. Ta bi knjižnica trebala između ostalog, imati i zavičajnu zbirku smještenu u posebnom prostoru, kao i stručno knjižnično osoblje koje će se brinuti o zbirci.⁴⁹

5. Zavičajne zbirke u Šibensko-kninskoj županiji

U Šibensko-kninskoj županiji ima sedam narodnih knjižnica (Šibenik, Knin, Drniš, Vodice, Skradin, Primošten i Murter), a svaka od njih ima zavičajnu zbirku. Te zbirke imaju udio od 4,76 posto u ukupnom broju zavičajnih zbirki u Hrvatskoj.⁵⁰

⁴⁷ Isto

⁴⁸ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 55.

⁴⁹ Isto

⁵⁰ Krpan Smiljanec, M. Ne(na)pisana povijest uloga zavičajne zbirke u očuvanju živuće povijesti. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 57.

Knjižnični fondovi narodnih knjižnica Šibensko-kninske županije broje 283.322 knjige od čega se u zavičajnim zbirka tih knjižnica nalazi ukupno 2.641 knjiga. To čini 2,25 posto udjela u ukupnom broju knjiga u zavičajnim zbirka u Hrvatskoj.⁵¹

6. Zavičajna zbirka Narodne knjižnice Knin

Prva kninska knjižnica koja je nosila naziv Hrvatska čitaonica osnovana je 1891. godine.⁵²

Povijest izdavaštva u Kninu još je starija. Tako je Kninsko starinarsko društvo 1887. godine izdalo časopis „Starohrvatska prosvjeta“. To je prvo stručno glasilo ne samo u Hrvatskoj, već i na cijelom slavenskom jugu, posvećeno isključivo temama nacionalne arheologije. Ovaj časopis sada izdaje Muzej Hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.⁵³

Što je bilo s Hrvatskom čitaonicom nakon osnivanja, malo se zna. No, zna se što je bilo s knjižnicom 1945. godine. O tome u svom djelu piše hrvatski književnik, Kninjanin Vojin Jelić:

„U prekrasnoj zgradi zadružne prosvjetne kuće u kojoj se nakon rata smjestila čitaonica i knjižnica uskoro se obreo mjesni odbor sindikata, a knjižnica je morala preseliti u nekadašnju željezarsku radnju. Iz knjižnice je preselio i poznati kninski koncertni klavir čuvene bečke marke Bosendorfer, no ne u novi prostor za knjižnicu, nego u jednu krčmu čiji je vlasnik bio u rodbinskoj vezi sa šeficom sindikata“.⁵⁴

Iako o djelovanju knjižnice od osnivanja pa do 1945. godine nemamo podataka, zapisano je da su se neposredno prije Drugoga svjetskoga rata u Kninu organizirali javni susreti na kojima se raspravljalo o knjigama.⁵⁵

Ti susreti održavali su se od 1937. godine do konca 1940. godine. Organiziralo ih je društvo „Napredna omladina“, društvo koje su osnovali mladi kninski intelektualci s ciljem

⁵¹ Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 59.

⁵² Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 26.

⁵³ Starohrvatska prosvjeta. 2007. // Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split. Dostupno na <http://www.mhas-split.hr/> (20. 12. 2015).

⁵⁴ Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996. Str 128-130.

⁵⁵ Bauer, L. Zapisi i vremena Nikice Slavića : hagiografija. Zaporešić : Fraktura, 2007. Str. 29-34.

„prosvijećenog humanizma“. Prva predavanja vjerojatno su se održavala u tadašnjoj gradskoj čitaonici.⁵⁶

Raspravljali su o ljevici, o idealističkoj filozofiji, o Kantu, a naziv jednog susreta bio je „Ravnopravnost žena“. Zatim, bilo je i predavanje o Janku Poliću Kamovu koji je u Hrvatskoj tek nedavno „otkriven“ kao značajan autor. Jedno predavanje iz 1939. godine, prije nego je počeo Drugi svjetski rat, odnosilo se na nacionalsocijalizam i Hitlerov Mein Kampf, no bilo je zabranjeno.⁵⁷

Nakon Drugog svjetskog rata kninska knjižnica djeluje pod Centrom za kulturu Općine Knin i nosi naziv Narodna knjižnica Knin. Za vrijeme okupacije, odnosno tzv. Krajine, knjižnica je u sastavu tzv. Univerziteta Nikola Tesla u Kninu.

U kolovozu 1995. godine Grad Knin kao osnivač osniva Narodnu knjižnicu Knin.

Knjižnica je bila smještena u skromnom prostoru u Tuđmanovoj br. 2, sve do 2000. godine kada čega seli u veći prostor, u podrum „Stare gimnazije“, današnjeg Veleučilišta Marka Marulića u Krešimirovoj 30.

Ove godine knjižnica će preseliti u novi prostor u kompleksu novog Studentskog doma u Krešimirovoj ulici.

Narodna knjižnica Knin posjeduje 48.611 jedinica knjižnične građe.

Zavičajna zbirka Narodne knjižnice Knin osnovana je 2004. godine i nosi naziv Tenen, po srednjovjekovnom imenu Knina.

Danas zbirka ima 144 jedinice knjižnične građe i okuplja građu koja je tematski vezana za Knin kao i djela autora iz Knina. Fizički je smještena u spremištu broj 2.

Građa iz zbirke je referentna te se može koristiti samo u prostoru knjižnice.

7. Detaljni koncept (poglavlja, potpoglavlja i reference) buduće sveobuhvatne monografije grada Knina „2022 godine grada Knina“ izrađen korištenjem građe iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin

⁵⁶ Isto

⁵⁷ Bauer, L. Zapisi i vremena Nikice Slavića : hagiografija. Zatrešić : Fraktura, 2007. Str. 29-34.

7. 1. Sadržaj monografije:

Uvod autora

1. Povijest Knina kroz tisućljeća
2. Crtice iz života Knina - od prapovijesti do danas
3. Običaji iz davnina: vrline i mane ovdašnjeg puka
4. Mitovi, legende i neobične priče
5. Prirodne ljepote
6. Kulturno povijesne ljepote i arheološka nalazišta
7. Poznati Kninjani
8. Geografske i demografske osobitosti Knina
9. Album slika
10. Popis literature
11. Fotografije - izvori

7.2. Poglavlja, potpoglavlja i reference monografije

1. Povijest Knina kroz tisućljeća

1.1. Prapovijest i stari vijek na kninskom području; 1.1.1. Kameno doba⁵⁸; 1.1.2.. Mlađe kameno doba^{59 60}; 1.1.3. Bakreno doba^{61 62}; 1.1.4. Brončano doba^{63 64}; 1.1.5. Željezno doba⁶⁵;

⁵⁸ Budimir, M. Arheološka topografija kninske općine. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992. Str. 23.

⁵⁹ Isto

⁶⁰ Jelovina D. Starohrvatska nekropola na brdu Spasu kod Knina. // Starohrvatska prosvjeta III/19 (1989), str. 122.

⁶¹ Budimir, M. Arheološka topografija kninske općine. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992. Str. 23-24

⁶² Jelovina D. Starohrvatska nekropola na brdu Spasu kod Knina. // Starohrvatska prosvjeta III/19 (1989), str. 122.

⁶³ Dimitrijević, S. Vučedolska kultura i vučedolski kulturni kompleks. // Praistorija jugoslavenskih zemalja III / glavni urednik Alojz Benac. Sarajevo : Svjetlost, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Centar za balkanološka istraživanja, 1979. Str. 322.

1.1.6. Gradina na Spasu^{66 67}; 1.1.7. Grad Ninia^{68 69 70 71}; 1.1.8. Rimsko naselje na Kapitul⁷²; 1.1.9. O pretpostavci da je Ninia bila Arduba^{73 74}; 1.1.10. Rezultati istraživanja haplogrupa Y kromosoma u kojima je kao ispitanik sudjelovao i Kninjanin; Koliko dugo smo na područjima Hrvatske i BiH?⁷⁵;

1.2. Povijest Knina od dolaska Hrvata do pogibije posljednjeg hrvatskog kralja - od 7. stoljeća do 1097. godine^{76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86}; 1.3. Knin za vladavine Ugarske - od 1102. do 1522. godine^{87 88 89 90 91}; 1.4. Knin za vladavine Turaka - od 1522. do 1688. godine^{92 93 94}; 1.5. Knin

⁶⁴ Budimir, M. Arheološka topografija kninske općine. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992. Str. 24-25.

⁶⁵ Isto. Str. 24-26.

⁶⁶ Batović, Š. Problemi prapovijesti kninskog područja. // Radovi filozofskog fakulteta u Zadru 4/10 (1971-1972), str. 17-19.

⁶⁷ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 97-98.

⁶⁸ Zanimović, M. Od Ninije do Promone. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992. Str. 34-38.

⁶⁹ Jelovina D. Starohrvatska nekropola na brdu Spasu kod Knina. // Starohrvatska prosvjeta III/19 (1989), str. 220.

⁷⁰ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 96.

⁷¹ Budimir, M. Arheološka topografija kninske općine. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992. Str. 26.

⁷² Sinobad, M. Kapitul kod Knina : oskrnavljeni i zapostavljeni simbol grada. PPT prezentacija : Tribina Narodne knjižnice Knin, 15. 10. 2014.

⁷³ Fortis, A. Put po Dalmaciji. Split : Marjan tisak, 2004. Str. 73.

⁷⁴ Wilkinson, J. G. Dalmatia and Montenegro : with a journey to Mostar in Herzegovina and remarks on the Slavonic nations, the history of Dalmatia and Ragusa, the Uscocs. London : J. Murray, 1848. Str. 212.

⁷⁵ Jurić, I. Podrijetlo Hrvata: Genetički dokazi autohtonosti. Zagreb : Nova stvarnost, Institut Ivo Pilar, 2011. Str. 29, 45, 46, 48, 93.

⁷⁶ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 99, 101.

⁷⁷ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VI.

⁷⁸ Barbarić, J. Kninski biskupi i njihova biskupija (o.1050 – 1490) u svjetlu novijih arhivskih istraživanja. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 68.

⁷⁹ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 11-14

⁸⁰ Šišić, F. Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1990. Str. 363, 345.

⁸¹ Sinobad, M. Kapitul kod Knina : oskrnavljeni i zapostavljeni simbol grada. PPT prezentacija : Tribina Narodne knjižnice Knin, 15. 10. 2014.

⁸² Goldstein, I. Kako, kada i zašto je nastala legenda o nasilnoj smrti Kralja Zvonimira. // Radovi Zavoda za hrvatsku povijest 17/1 (1984), str. 36.

⁸³ Antoljak, S. Knin u doba hrvatskih narodnih vladara. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 65-66.

⁸⁴ Klaić, V. Povijest Hrvata : knjiga prva. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1980. Str. 151-152.

⁸⁵ Gunjača, S. Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji IV. Zagreb : Školska knjiga, 1978. Str. 108.

⁸⁶ Goldstein, I. Dinastija Arpadovića i ranosrednjovjekovna Hrvatska. // Zvonimir kralj hrvatski : zbornik radova / urednik Ivo Goldstein. Zagreb : HAZU, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1997. Str. 265.

⁸⁷ Klaić, N. Izvori za hrvatsku povijest. Zagreb : Školska knjiga, 1955. Str. 86-87.

za vladavine Venecije - od 1688. do 1797. godine^{95 96 97 98 99}; 1.6. Knin za vladavine Francuske - od 1805. do 1813. godine^{100 101}; 1.7. Knin za vladavine Austrije - od 1813. do 1918. godine^{102 103 104}; 1.8. Knin od 1918. do 1990. godine^{105 106 107 108}; 1.9. Domovinski rat¹⁰⁹; 1.10. Knin od 1995. do 2015.

2. Crtice iz života Knina – od prapovijesti do danas

2.1. Crtice iz života Knina: Od starog vijeka do 11. stoljeća; 2.1.1. Knin za vrijeme Ilira: Grad plemenskih poglavica¹¹⁰; 2.1.2. Sveti Pavao u kninskom kraju¹¹¹

2.2. Crtice iz života Knina: 11. stoljeće; 2.2.1. Grad hrvatskih kraljeva^{112 113 114}

⁸⁸ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 102-13.

⁸⁹ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VI-VII.

⁹⁰ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 14-17.

⁹¹ Živković, Pavo. Knin i Bosna od kraja 13. do početka 15. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 123.

⁹² Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 105-108.

⁹³ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 18, 19, 43.

⁹⁴ Grgić, I. Postanak i početno djelovanje vojne krajine kninskog kotara. // *Starine 94/52 (1962)*, str. 266.

⁹⁵ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 108.

⁹⁶ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 20, 21.

⁹⁷ Peričić, Š. Glavari i časnici vojne krajine u Dalmaciji. // *Radovi Zavoda za povijesnu znanost HAZU Zadar 40/35 (1993)*, str. 227.

⁹⁸ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. IX.

⁹⁹ Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 134.

¹⁰⁰ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 21-22.

¹⁰¹ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 115.

¹⁰² Isto

¹⁰³ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 23-24.

¹⁰⁴ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. 33, 36, 37, 42, 46, 37.

¹⁰⁵ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 2, 28, 29.

¹⁰⁶ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 75.

¹⁰⁷ Crkvenčić, I. Promjene broja pučanstva Knina od druge polovice 19. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 29.

¹⁰⁸ Rašeta, Z.; Paić, P. Knin i TVIK. Knin : Tvornica vijaka, 1987. Str. 33, 35, 120.

¹⁰⁹ Nazor, A. Oluja pobjede : fotomonografija vojno-redarstvene operacije Oluja, 4.-8. kolovoza 1995. Str. 181-184.

¹¹⁰ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 97.

¹¹¹ Milaš, N. Pravoslavna Dalmacija. Šibenik : Istina, Izdavačka ustanova Eparhije dalmatinske, 2004. Str. 9.

- 2.3. Crtice iz života Knina: 12. stoljeće; 2.3.1. Kninska tradicija hrvatskog običajnog prava¹¹⁵
- 2.4. Crtice iz života Knina: 13. stoljeće; 2.4.1. U Kninu žive ljudi od ranga i dostojanstva¹¹⁶; 2.4.2. Kolonija trgovaca i kninski knezovi^{117 118 119}; 2.4.3. Knin u posjedu Vitezova Templara¹²⁰
- 2.5. Crtice iz života Knina: 14. stoljeće; 2.5.1. Dva kastruma; Razvitak podgrađa¹²¹; 2.5.2. Sajam na dan sv. Bartolomeja¹²²; 2.5.3. Kralj Žigmund Luksemburški u Kninu¹²³
- 2.6. Crtice iz života Knina: 15. stoljeće; 2.6.1. Venecija: „Knin nam je potrebniji od bilo kojeg drugog mjesta“^{124 125}; 2.6.2. Stanovnici Knina sele na otoke^{126 127 128}; 2.6.3. Kninsko područje naseljavaju novi stanovnici^{129 130}
- 2.7. Crtice iz života Knina: 16. stoljeće; 2.7.1. Ideja da se Knin opkoli vodom^{131 132}; 2.7.2. Prije okupacije od Turaka: Kuga i glad^{133 134}; 2.7.3. Turci zapalili sve crkve u Kninu^{135 136};

¹¹² Antoljak, S. Knin u doba hrvatskih narodnih vladara. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 58.

¹¹³ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 101.

¹¹⁴ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 41-42.

¹¹⁵ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 102.

¹¹⁶ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 78

¹¹⁷ Isto, str. 78- 79.

¹¹⁸ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 103.

¹¹⁹ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VI.

¹²⁰ Wilkinson. J. G. Dalmatia and Montenegro : with a journey to Mostar in Herzegovina and remarks on the Slavonic nations, the history of Dalmatia and Ragusa, the Uscocs. London : J. Murray, 1848. Str. 395.

¹²¹ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 103-104.

¹²² Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 78.

¹²³ Wilkinson. J. G. Dalmatia and Montenegro : with a journey to Mostar in Herzegovina and remarks on the Slavonic nations, the history of Dalmatia and Ragusa, the Uscocs. London : J. Murray, 1848. Str. 319.

¹²⁴ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VII.

¹²⁵ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 16

¹²⁶ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 105.

¹²⁷ Rašeta, Z.; Paić, P. Knin i TVIK. Knin : Tvornica vijaka, 1987. Str. 11.

¹²⁸ Milaš, N. Pravoslavna Dalmacija. Šibenik : Istina, Izdavačka ustanova Eparhije dalmatinske, 2004. Str. 161

¹²⁹ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VII-VIII.

¹³⁰ Živković, Pavo. Knin i Bosna od kraja 13. do početka 15. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 130.

¹³¹ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 104, 105.

¹³² Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 79.

¹³³ Sinobad, M. Kapitl kod Knina : oskrnavljeni i zapostavljeni simbol grada. PPT prezentacija : Tribina Narodne knjižnice Knin, 15. 10. 2014.

2.7.4. Bukovčani Turcima tvrđ orah¹³⁷; 2.7.5. Turci naređuju doseljavanje¹³⁸; 2.7.6. Troje gradskih vrata¹³⁹; 2.7.7. Tri kninske džamije^{140 141}; 2.7.8. Knin – Kasaba u kojoj „drmaju“ dizdar i kadija¹⁴²

2.8. Crtice iz života Knina: 17. stoljeće; 2.8.1. Prodavanje djece za robove¹⁴³; 2.8.2. Najveća kuća u Kninu – kuća paše Atlagića.¹⁴⁴; 2.8.3. Pokršćavanje muslimana i smjena stanovništva^{145 146 147}; 2.8.4. Kuga dvaput u dvije godine¹⁴⁸; 2.8.5. Poklade i kninska alka¹⁴⁹; 2.8.6. Tragači za srebrom u Kninu¹⁵⁰; 2.8.7. Kninska prezimena krajem 17. stoljeća¹⁵¹; 2.8.8. Kninski serdari za vrijeme Venecije¹⁵²; 2.8.9. Plavanjski serdari¹⁵³; 2.8.10. Kninski plemići Sinobadi¹⁵⁴;

2.9. Crtice iz života Knina: 18. stoljeće; 2.9.1. Izgradnja kninskog urbanog tkiva¹⁵⁵; 2.9.2. Isušivanje močvara oko Knina¹⁵⁶; 2.9.3. Zidari, kovači i propali plemići¹⁵⁷; 2.9.4.

¹³⁴ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VII.

¹³⁵ Zlatović, S. Franovci države presvet. Odkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji. Zagreb : Knjigotiskara i Litografija C. Albrechta, 1888. Str 42.

¹³⁶ Milaš, N. Pravoslavna Dalmacija. Šibenik : Istina, Izdavačka ustanova Eparhije dalmatinske, 2004. Str. 161

¹³⁷ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VIII.

¹³⁸ Milaš, N. Pravoslavna Dalmacija. Šibenik : Istina, Izdavačka ustanova Eparhije dalmatinske, 2004. Str. 162.

¹³⁹ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 107.

¹⁴⁰ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 81-82.

¹⁴¹ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. XI.

¹⁴² Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 105.

¹⁴³ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. VIII.

¹⁴⁴ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 107-110.

¹⁴⁵ Isto. Str. 107-110.

¹⁴⁶ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 19-20.

¹⁴⁷ Jakšić, N. Prilozi urbanizmu srednjovjekovnog Knina. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992. Str. 23.

¹⁴⁸ Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 136.

¹⁴⁹ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 114.

¹⁵⁰ Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 140.

¹⁵¹ Soldo, J. A. Vijesti iz biskupskih vizitacija kninske krajine tijekom XVIII. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 150.

¹⁵² Peričić, Š. Glavari i časnici vojne krajine u Dalmaciji. // Radovi Zavoda za povijesnu znanost HAZU Zadar 40/35 (1993), str. 227.

¹⁵³ Grgić, I. Postanak i početno djelovanje vojne krajine kninskog kotara. // Starine 94/52 (1962), str. 266, 270.

¹⁵⁴ Desnica, B. Istorija kotarskih uskoka 1646-1684. // Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda / sabrao i objavio Boško Desnica. Beograd : Naučna knjiga, 1950. Str. 318, 319.

¹⁵⁵ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 110, 115.

¹⁵⁶ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 84

Iskorjenjivanje kriminaliteta¹⁵⁸; 2.9.5. Prezimena na kninskom području u 18. stoljeću^{159 160}; 2.9.6. Gradska bolnica u 18 stoljeću¹⁶¹; 2.9.7. Žene i djeca umirali od gladi; Ponovno dolazi kuga¹⁶²; 2.9.8. Gradnja crkve sv. Ante; Franjevci u Kninu¹⁶³; 2.9.9. Tri pekare u Kninu¹⁶⁴; 2.9.10. Zlato u Pađenima i Žagroviću¹⁶⁵; 2.9.11. Kninske krčme: rasadište svih vrsta poroka¹⁶⁶

2.10. Crtice iz života Knina: 19. stoljeće; 2.10. 1. Kninski studenti u Padovi, Firenci i Veneciji^{167 168}; 2.10.2. Prve kuće s tri kata; Gradnja crkve Bogorodičinog pokrova¹⁶⁹; 2.10.3. Kako je francuski pisac u Kninu doživio tajnoviti napad¹⁷⁰; 2.10.4. Doživljaj Knina Dinka Šimunovića¹⁷¹; 2.10.5. Pariški slikari: Kninjani su najhrabriji i najpraznovjerniji ljudi na svijetu¹⁷²; 2.10.6. Vjekoslav Klaić o Kninu: „Nije moguće opisati ljepotu koja ti se predočava“¹⁷³; 2.10.7. Moderni gradski trg^{174 175}; 2.10.8. Živnula kultura u gradu^{176 177}; 2.10.9. Željeznica, vodovod i vatrogasno društvo^{178 179}; 2.10.10. Kninsko starinarsko društvo

¹⁵⁷ Isto

¹⁵⁸ Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 135.

¹⁵⁹ Soldo, J. A. Vijesti iz biskupskih vizitacija kninske krajine tijekom XVIII. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 151-153.

¹⁶⁰ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 21.

¹⁶¹ Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 141.

¹⁶² Stanojević, G. Dalmatinske krajine u 18. vijeku. Beograd : Historijski institut ; Zagreb : Prosvjeta, 1987. Str. 98-99.

¹⁶³ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 87-89.

¹⁶⁴ Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 140.

¹⁶⁵ Isto

¹⁶⁶ Isto. Str. 140-141.

¹⁶⁷ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. 24.

¹⁶⁸ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 120.

¹⁶⁹ Isto. Str. 118.

¹⁷⁰ Moennseland, S. Dalmacija očima stranaca. Zagreb : Fidipid ; Oslo : Sypress, 2011. Str. 192.

¹⁷¹ Šimunović, D. Sabrana djela Dinka Šimunovića. Zagreb : Karijatide, 2014. Str. 231-232.

¹⁷² Moennseland, S. Dalmacija očima stranaca. Zagreb : Fidipid ; Oslo : Sypress, 2011. Str. 323-325.

¹⁷³ Klaić, V. Prirodni zemljopis Hrvatske. Zagreb : Tiskom C. Albrechta, 1878. Str. 50.

¹⁷⁴ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 91.

¹⁷⁵ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 120.

¹⁷⁶ Isto. Str. 120.

¹⁷⁷ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 26.

¹⁷⁸ Isto. Str. 24, 26.

¹⁷⁹ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 118, 120.

izdaje prvo stručno arheološko glasilo u ovom dijelu Europe¹⁸⁰; 2.10.11. Austrijski pisac o kninskim stolnjacima i sagovima¹⁸¹

2.11. Crtice iz života Knina: 1900. – 1950.; 2.11.1. Lovačko i pjevačko društvo¹⁸²; 2.11.2. Kazna za nekrštenje¹⁸³; 2.11.3. Poledica kakvu čovjek ne pamti¹⁸⁴; 2.11.4. Kako je izgledao Knin uoči 1. svjetskog rata^{185 186}; 2.11.5. Osnivanje Nogometnog kluba Dinara: Dvije verzije^{187 188}; 2.11.6. Kićenje prozora za obje sukobljene vojske¹⁸⁹; 2.11.7. Kninske pjevačice¹⁹⁰; 2.11.8. Ljudi umiru od gladi¹⁹¹; 2.11.9. Smrtonosna gripa¹⁹²; 2.11.10. Bijelim barjacima dočekani Talijani: nikad bijeliji Knin za Silvestrovo¹⁹³; 2.11.11. Skupoća; Golubićani zarađivali bogatstvo na sjemenu kupusa¹⁹⁴; 2.11.12. Kninski anarhisti¹⁹⁵; 2.11.13. Prvi put zasvijetlila električna svjetlost^{196 197}; 2.11.14. Razvoj prosvjete i zdravstva¹⁹⁸; 2.11.15. Bijedno stanje kninskog kraja uzbunilo svjetsku javnost¹⁹⁹; 2.11.16. Vjenčavanje Kninjanke s talijanskim vojnikom²⁰⁰; 2.11.17. Osnivanje suda pod kukom i otvaranje hotela Grand^{201 202}; 2.11.19. Krsto Stošić oduševljen kninskim sajmom^{203 204}; 2.11.20. Knin 1927. godine^{205 206};

¹⁸⁰ Starohrvatska prosvjeta. 2007. // Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split. Dostupno na <http://www.mhas-split.hr/> (20. 12. 2015).

¹⁸¹ Moensseland, S. Dalmacija očima stranaca. Zagreb : Fidipid ; Oslo : Sypress, 2011. Str. 337.

¹⁸² Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 26-27.

¹⁸³ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 14.

¹⁸⁴ Isto. Str. 39.

¹⁸⁵ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 119-120.

¹⁸⁶ Isto. Str. 120.

¹⁸⁷ Dujmović, M.; Livaja, A. Nogometni klub Dinara Knin 1913 – 2013. Knin : Grad Knin, 2013. Str. 15, 24.

¹⁸⁸ Kovačević, D. NK Dinara Knin 1913 – 2013 : Ni manjeg grada ni većeg kluba. Beograd : Udruženje bivših igrača i prijatelja NK „Dinara Knin – Beograd, 2013. Str. 17-19.

¹⁸⁹ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 45, 82.

¹⁹⁰ Isto. Str. 57.

¹⁹¹ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 68.

¹⁹² Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 96.

¹⁹³ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 84.

¹⁹⁴ Isto. Str. 84.

¹⁹⁵ Isto. Str. 77.

¹⁹⁶ Isto. Str. 93.

¹⁹⁷ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 26-27.

¹⁹⁸ Isto

¹⁹⁹ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. 78-79.

²⁰⁰ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 94.

²⁰¹ Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996. Str. 206.

²⁰² Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 99.

²⁰³ Isto. Str. 109.

²⁰⁴ Stošić, K. Rijeka Krka sa 54 slike. Šibenik : Vlastita naklada, 1927. Str. 7.

2.11.21. Kninski gradonačelnik²⁰⁷; 2.11.22. Samo 16,7 posto pismenih žena²⁰⁸; 2.11.23. Karneval²⁰⁹; 2.11.24. Preko 20 godina stara cura, a preko 23 stari momak²¹⁰; 2.11.25. Kninska gospoda²¹¹; 2.11.26. Kninska djeca 30-ih godina 20. stoljeća²¹²; 2.11.27. Kninski prosjaci²¹³; 2.11.28. Vođa i đavo²¹⁴; 2.11.29. Predavanja o ravnopravnosti žena²¹⁵; 2.11.30. Uz Dinaru, Knin nakratko dobiva i drugi nogometni klub²¹⁶; 2.11.31. Prvo asfaltiranje glavne ulice²¹⁷; 2.11.32. Zabave u Grand Hotelu²¹⁸; 2.11.33. Blekonja Stevo²¹⁹; 2.11.34. Otvaranje zgrade Gimnazije, današnjeg Veleučilišta²²⁰; 2.11.35. Krnjo ljosnuo bez oporuke²²¹; 2.11.36. Saveznici srušili najljepše kninske zgrade; 2.11.37. U pustom Kninu nastradalom od rata, Amerikanci naišli na jazz koncert; 2.11.37. Crtice iz života Knina: četrdesete²²²

2.12. Crtice iz života Knina: 1950. – 2000.; 2.12.1. Crtice iz života Knina: pedesete²²³ ²²⁴; 2.12.2. Crtice iz života Knina: šezdesete²²⁵; 2.12.3. Crtice iz života Knina: sedamdesete²²⁶; 2.12.4. Crtice iz života Knina: osamdesete²²⁷; 2.12.5. Crtice iz života Knina: 1990. – 1995.²²⁸; 2.12.6. Crtice iz života Knina na prijelazu iz 20. u 21. Stoljeće

3. Običaji iz davnina: Vrline i mane ovdašnjeg puka

²⁰⁵ Dujmović, M.; Livaja, A. Nogometni klub Dinara Knin 1913 – 2013. Knin : Grad Knin, 2013. Str. 28-29

²⁰⁶ Stošić, K. Rijeka Krka sa 54 slike. Šibenik : Vlastita naklada, 1927. Str. 7.

²⁰⁷ Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996. Str. 209-210.

²⁰⁸ Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986. Str. 101,104.

²⁰⁹ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 102.

²¹⁰ Plepel, L. Zagorke. Šibenik : (Tisak Tiskare „Kačić“), 1931. Str. 160-161.

²¹¹ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 105-106.

²¹² Isto

²¹³ Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996. Str. 51-52.

²¹⁴ Isto. Str. 44-45.

²¹⁵ Bauer, L. Zapisi i vremena Nikice Slavića : hagiografija. Zaprešić : Fraktura, 2007. Str. 29-34.

²¹⁶ Paić, P. Gimnazija u Kninu 1935-1965. Knin : Gimnazija "Bratstvo i jedinstvo", 1968. Str. 36-37.

²¹⁷ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 106.

²¹⁸ Isto. Str. 114, 123, 129, 130, 138.

²¹⁹ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 133.

²²⁰ Paić, P. Gimnazija u Kninu 1935-1965. Knin : Gimnazija "Bratstvo i jedinstvo", 1968. Str. 8, 12, 21.

²²¹ Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. 153.

²²² Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996. Str. 67, 203, 105, 128, 130, 135, 136. 137, 208,

²²³ Isto. Str. 126.

²²⁴ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 116-118.

²²⁵ Isto. Str. 118-120.

²²⁶ Isto. Str. 121-124.

²²⁷ Isto. Str. 125-139, 140-143.

²²⁸ Šimić, I. Politički nadzor i upliv rock kulture u SFRJ : studija slučaja Knina : poslijediplomski specijalistički završni rad. Zagreb : Fakultet političkih znanosti, 2013. Str. 43-44.

3.1. Običaji stanovnika ovih krajeva u očima stranog putopisca: napisano 1774. godine²²⁹;
3.1.1. Običaji; 3.1.2. Praznovjerje ovdašnjih ljudi; 3.1.3. Moralne i obiteljske vrline ovdašnjih ljudi; 3.1.4. Prijateljstva i neprijateljstva; 3.1.5. Prirodni darovi i vještine ovdašnjih ljudi; 3.1.6. Ženska nošnja; 3.1.7. Svadbe, trudnoće i porođaji ovdašnjih ljudi; 3.1.8. Jela ovdašnjih ljudi; 3.1.9. Pokućstvo, kolibe i oružje; 3.1.10. Glazba i pjesništvo; Plesovi i igre; 3.1.11. Liječenje bolesti ovdašnjih ljudi; 3.1.12. Pogrebi; 3.1.13. O hajducima

3.2. Antropolog Cvijić o dinarskom tipu čovjeka u knjizi iz 1931. godine²³⁰; 3.3. Književnik Vojin Jelić o Kninjanima, buri i jugu²³¹; 3.4. Paško Paić o čovjeku i ženi kninskoga kraja²³²;
3.5. O kninskoj narodnoj nošnji²³³

4. Mitovi, legende i neobične priče

4.1. O hrabrim kninskim ženama iz davnina²³⁴; 4.2. Ljubavni kuk²³⁵; 4.3. Gizdava Bula i kršćanski junak²³⁶; 4.4. Prokletstvo Kapitula²³⁷; 4.5. Samograd ispod Dinare²³⁸; 4.6. Brdo Spas – brijeg vila²³⁹; 4.7. Uzdah kamen²⁴⁰; 4.8. Danica i Golubica²⁴¹; 4.9. Potkonjca pratilo strašilo pa potražio pomoć župnika²⁴²; 4.10. Kako su mladi kninski intelektualci otišli u susjedno Grahovo uvjeravati žitelje da ne postoji vila²⁴³; 4.11. Barbarski običaj u Golubiću²⁴⁴;
4.12. Vile na Ljupču²⁴⁵

²²⁹ Fortis, A. Put po Dalmaciji. Split : Marjan Tisak, 2004. Str. 39-61.

²³⁰ Cvijić, J. Psihičke osobine Južnih Slovena. Beograd : Privrednik, 1931. Str. 35-45.

²³¹ Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996. Str. 5, 118, 120.

²³² Rašeta, Z.; Paić, P. Knin i TVIK. Knin : Tvornica vijaka, 1987. Str. 35.

²³³ Isto. Str. 36-37.

²³⁴ Wilkinson, J. G. Dalmatia and Montenegro : with a journey to Mostar in Herzegovina and remarks on the Slavonic nations, the history of Dalmatia and Ragusa, the Uscocs. London : J. Murray, 1848. Str. 212.

²³⁵ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 194-195.

²³⁶ Isto, str. 195.

²³⁷ Sinobad, M. Kapitul kod Knina : oskrnavljeni i zapostavljeni simbol grada. PPT prezentacija : Tribina Narodne knjižnice Knin, 15. 10. 2014.

²³⁸ Šimunović, D. Sabrana djela Dinka Šimunovića. Zagreb : Karijatide, 2014. Str. 285.

²³⁹ Isto. Str. 231-232.

²⁴⁰ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 193-194.

²⁴¹ Klaić, V. Prirodni zemljopis Hrvatske. Zagreb : Tiskom C. Albrechta, 1878. Str. 55.

²⁴² Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998. Str. str. 94.

²⁴³ Bauer, L. Zapisi i vremena Nikice Slavića : hagiografija. Zaprešić : Fraktura, 2007. Str. 42.

²⁴⁴ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 191.

²⁴⁵ Isto. Str. 194.

5. Prirodne ljepote

5.1. Dinara^{246 247 248}; 5.2. Krka^{249 250}; 5.3. Slap Krčić (Topoljski buk)²⁵¹; 5.4. Nacionalni park Krka²⁵²; 5.5. Kanjon Krke²⁵³; 5.6. Manajlovački slapovi^{254 255}; 5.7. Bilušića buk²⁵⁶; 5.8. Šarena jezera²⁵⁷; 5.9. Rijeka Krčić²⁵⁸; 5.10. Butižnica^{259 260 261}; 5.11. Orašnica²⁶²; 5.12. Kosovčica²⁶³; 5.13. Surdup²⁶⁴; 5.14. Ostale prirodne ljepote²⁶⁵;

6. Kulturno povijesne ljepote i arheološka nalazišta;

6.1. Tvrđava^{266 267 268 269}; 6.1.1. Gornji grad (Kaštel Knin)²⁷⁰; 6.1.2. Garišta (Srednji grad)²⁷¹; 6.1.3. Kaštel Lab (Bandjera)²⁷²; 6.1.4. Postaja Belveder²⁷³; 6.1.5. Donji grad²⁷⁴; 6.1.6.

²⁴⁶ Isto. Str. 22-24.

²⁴⁷ Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 98.

²⁴⁸ Zoranić, P. Planine. Zagreb : Matica hrvatska, 2002. Str. 182-183.

²⁴⁹ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 24-26.

²⁵⁰ Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 13-15, 80, 81, 87, 95, 98, 14.

²⁵¹ Isto Str. 96.

²⁵² Isto. Str. 50.

²⁵³ Isto. Str. 16-17.

²⁵⁴ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 32.

²⁵⁵ Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 82-83.

²⁵⁶ Isto, str. 85.

²⁵⁷ Isto, str. 91.

²⁵⁸ Isto, str. 97.

²⁵⁹ Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 90.

²⁶⁰ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 38.

²⁶¹ Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 90.

²⁶² Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 90.

²⁶³ Isto

²⁶⁴ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 42.

²⁶⁵ Isto. Str. 43.

²⁶⁶ Isto, str. 200.

²⁶⁷ Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str 100.

²⁶⁸ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 53, 74, 113

²⁶⁹ Gugo Rumštajn, K. Ostaci antičke i srednjovjekovne arhitekture na kninskom području : magistarski rad, Zagreb : Filozofski fakultet, 2009. Str. 130

²⁷⁰ Paić Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 72-74

²⁷¹ Isto. Str. 68-69.

²⁷² Isto. Str. 65.

²⁷³ Isto. Str. 55-59.

²⁷⁴ Isto. Str. 59-63.

Očuvanje tvrđave²⁷⁵; 6.1.7. Građevinska i konstruktivna sanacija i metode konzervacije provedene na Sjevernom gradu – Kaštelu kninske tvrđave²⁷⁶;

6.2. Tvrđava - podgrađe^{277 278}; 6.3. Spas^{279 280 281}; 6.4. Kapitul^{282 283}

6.5. Ostali kulturno povijesni spomenici²⁸⁴; 6.5.1. Biskupija²⁸⁵; 6.5.7. Crkva sv. Spasa u Cetini²⁸⁶; 6.5.8. Burnum^{287 288}; 6.5.9. Manastir Sv. Arhandela²⁸⁹;

7. Poznati Kninjani²⁹⁰

8. Geografske i demografske osobitosti Knina

8.1. Vrata Dalmacije^{291 292}; 8.2. U okruženu brda i planina²⁹³; 8.3. Grad na sedam rijeka²⁹⁴; 8.4. Osnovne zemljopisne karakteristike^{295 296}; 8.5. Kninsko polje²⁹⁷; 8.6. Kninske vode^{298 299}; 8.7. Geografija i politika³⁰⁰;

²⁷⁵ Isto. Str. 74-75.

²⁷⁶ Gugo Rumštajn, K. Ostaci antičke i srednjovjekovne arhitekture na kninskom području : magistarski rad, Zagreb : Filozofski fakultet, 2009. Str. 10-11.

²⁷⁷ Gugo, Rumštajn, K. Podgrađe kninske tvrđave : rezultati istraživanja 2001-2006. Knin : Kninski muzej, 2013. Str. 2-3.

²⁷⁸ Gugo Rumštajn, K. Srednjovjekovni kompleks na položaju Podgrađe u Kninu : rezultati arheozoološke analize koštanog materijala // Jurišićev zbornik / urednik Luka Bekić. Zagreb: Hrvatski restauratorski zavod ; Zadar: Međunarodni centar za podvodnu arheologiju, 2009, str. 33.

²⁷⁹ Jelovina D. Starohrvatska nekropola na brdu Spasu kod Knina. // Starohrvatska prosvjeta III/19 (1989), str. 121-123

²⁸⁰ Paić Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 103, 113-116

²⁸¹ Gunjača, S. Tininiensia Arheologica : Historica-Topographica II. // Starohrvatska prosvjeta III/7 (1960), str. 18

²⁸² Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 103-14

²⁸³ Sinobad, M. Kapitul kod Knina : oskrnavljeni i zapostavljeni simbol grada. PPT prezentacija : Tribina Narodne knjižnice Knin, 15. 10. 2014.

²⁸⁴ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 95-96.

²⁸⁵ , P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 96-97.

²⁸⁶ Isto. Str. 106-107.

²⁸⁷ Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998. Str. 108.

²⁸⁸ Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str. 83.

²⁸⁹ Isto, str. 77.

²⁹⁰ Zelić, M.; Gugo, K.; Nedved, B. Znameniti Hrvati, Kninjani i grad Knin. Knin : Kninski muzej, 1999. Str. 82.

²⁹¹ Friganović, M. A. Geografsko obilježje Knina i njegova kraja. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 3.

²⁹² Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 13.

²⁹³ Isto. Str. 14.

²⁹⁴ Isto

²⁹⁵ Friganović, M. A. Geografsko obilježje Knina i njegova kraja. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 3.

²⁹⁶ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 16.

8.8. Demografske osobitosti; 8.8.1. Stanovništvo³⁰¹; 8.8.2. Broj zaposlenih ljudi prema djelatnostima³⁰²

8. Zaključak – Može li građa iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin biti temeljem izrade prve sveobuhvatne monografije grada Knina

Problem kojem pristupam u diplomskom radu je nepostojanje sveobuhvatne monografije grada Knina, a taj problem sam nastojao riješiti izradom koncepta buduće monografije na osnovu korištenja građe iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin.

Istraživajući građu, otkrio sam kako u Zavičajnoj zbirci postoje knjige, zbornici i časopisi koji detaljno pokrivaju sve segmente potrebne za sveobuhvatnu knjigu o Kninu, počevši od povijesti, arheologije, geografskih osobitosti i prirodnih ljepota, preko antropologije, etnologije, običaja i kulture življenja do nezavisne kulture i subkulture.

Građa Zavičajne zbirke, ukupno 144 jedinice knjižnične građe, daje više nego dovoljno elemenata za monografiju kakvu Knin nema i kakvu zaslužuje imati.

Nakon detaljnog istraživanja i korištenja izvora u Zavičajnoj zbirci Narodne knjižnice Knin u ovom diplomskom radu izložio sam detaljan koncept buduće sveobuhvatne monografije grada Knina, s poglavljima, potpoglavljima i referencama. Taj koncept potkrijepljuje pretpostavku da građa iz Zavičajne zbirke Narodne knjižnice Knin može biti temeljem izrade prve sveobuhvatne monografije grada Knina

Zaključak je da je takvu monografiju moguće izraditi, što ću, temeljem koncepta izloženoga u ovom diplomskom radu, osobno i učiniti.

9. Popis korištene literature

Antoljak, S. Knin u doba hrvatskih narodnih vladara. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.

²⁹⁷ Friganović, M. A. Geografsko obilježje Knina i njegova kraja. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993. Str. 4-6.

²⁹⁸ Isto

²⁹⁹ Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004. Str. 20-21.

³⁰⁰ Isto

³⁰¹ Popis stanovništva 2011. // Državni zavod za statistiku. Dostupno na <http://www.dzs.hr/> (17. 12. 2015.).

³⁰² Isto

- Barbarić, J. Kninski biskupi i njihova biskupija (o.1050 – 1490) u svjetlu novijih arhivskih istraživanja. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.
- Batović, Š. Problemi prapovijesti kninskog područja. // Radovi filozofskog fakulteta u Zadru 4/10 (1971-1972)
- Bauer, L. Zapisi i vremena Nikice Slavića : hagiografija. Zaprešić : Fraktura, 2007.
- Bezina, P. Ljetopis samostana sv. Ante u Kninu. Zagreb : Hrvatski institut za povijest, Dom i svijet, 1998.
- Budimir, M. Arheološka topografija kninske općine. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992.
- Crkvenčić, I. Promjene broja pučanstva Knina od druge polovice 19. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.
- Cvijić, J. Psihičke osobine Južnih Slovena. Beograd : Privrednik, 1931.
- Desnica, B. Istorija kotarskih uskoka 1646-1684. // Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda / sabrao i objavio Boško Desnica. Beograd : Naučna knjiga, 1950.
- Dimitrijević, S. Vučedolska kultura i vučedolski kulturni kompleks. // Praistorija jugoslavenskih zemalja III / glavni urednik Alojz Benac. Sarajevo : Svjetlost, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Centar za balkanološka istraživanja, 1979.
- Dujmović, M.; Livaja, A. Nogometni klub Dinara Knin 1913 – 2013. Knin : Grad Knin, 2013.
- Ferić, S. Krka. Šibenik : Nacionalni park Krka, 2000. Str.
- Fortis, A. Put po Dalmaciji. Split : Marjan tisak, 2004.
- Goldstein, I. Dinastija Arpadovića i ranosrednjovjekovna Hrvatska. // Zvonimir kralj hrvatski : zbornik radova / urednik Ivo Goldstein. Zagreb : HAZU, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1997.

- Goldstein, I. Kako, kada i zašto je nastala legenda o nasilnoj smrti Kralja Zvonimira. // Radovi Zavoda za hrvatsku povijest 17/1 (1984)
- Grgić, I. Postanak i početno djelovanje vojne krajine kninskog kotara. // Starine 94/52 (1962)
- Gugo Rumštajn, K. Ostaci antičke i srednjovjekovne arhitekture na kninskom području : magistarski rad, Zagreb : Filozofski fakultet, 2009.
- Gugo, Rumštajn, K. Podgrađe kninske tvrđave : rezultati istraživanja 2001-2006. Knin : Kninski muzej, 2013.
- Gugo Rumštajn, K. Srednjovjekovni kompleks na položaju Podgrađe u Kninu : rezultati arheozoološke analize koštanog materijala // Jurišićev zbornik / urednik Luka Bekić. Zagreb: Hrvatski restauratorski zavod ; Zadar: Međunarodni centar za podvodnu arheologiju, 2009.
- Gunjača, S. Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji IV. Zagreb : Školska knjiga, 1978.
- Gunjača, S. Tininiensia Arheologica : Historica-Topographica II. // Starohrvatska prosvjeta III/7 (1960)
- Horvat, A. Knjižnice u službi svoje zajednice. // Knjižnica komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2012.
- IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. 2. hrv. izd. / Koontz, C. ; Gubbin, B. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- Jakšić, N. Prilozi urbanizmu srednjovjekovnog Knina. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992.
- Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996.
- Jelovina D. Starohrvatska nekropola na brdu Spasu kod Knina. // Starohrvatska prosvjeta III/19 (1989)
- Jurić, I. Podrijetlo Hrvata: Genetički dokazi autohtonosti. Zagreb : Nova stvarnost, Institut Ivo Pilar, 2011.
- Klaić, N. Izvori za hrvatsku povijest. Zagreb : Školska knjiga, 1955.
- Klaić, V. Povijest Hrvata : knjiga prva. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1980.

Klaić, V. Prirodni zemljopis Hrvatske. Zagreb : Tiskom C. Albrechta, 1878.

Kovačević, D. NK Dinara Knin 1913 – 2013 : Ni manjeg grada ni većeg kluba. Beograd : Udruženje bivših igrača i prijatelja NK „Dinara Knin – Beograd, 2013.

Krpan Smiljanec, M. Ne(na)pisana povijest uloga zavičajne zbirke u očuvanju živuće povijesti. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011.

IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. 2. hrv. izd. / Koontz, C. ; Gubbin, B. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Jelić, V. Pogledaj svoje ruke. Split : Feral Tribune, 1996.

Jelovina D. Starohrvatska nekropola na brdu Spasu kod Knina. // Starohrvatska prosvjeta III/19 (1989)

Milaš, N. Pravoslavna Dalmacija. Šibenik : Istina, Izdavačka ustanova Eparhije dalmatinske, 2004.

Moennseland, S. Dalmacija očima stranaca. Zagreb : Fidipid ; Oslo : Sypress, 2011.

Nazor, A. Oluja pobjede : fotomonografija vojno-redarstvene operacije Oluja, 4.-8. kolovoza 1995.

Paić, P. Gimnazija u Kninu 1935-1965. Knin : Gimnazija "Bratstvo i jedinstvo", 1968.

Paić, P. Hrvatski kraljevski grad Knin. Knin : Poglavarstvo grada Knina, Matica hrvatska Knin, 1998.

Pejić, I. Zavičajna zbirka kao jedan od oblika djelovanja knjižničara u društvenoj zajednici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 39, 1-2(1996)

Pejić, I. Zavičajna zbirka u kontekstu novih društvenih promjena. // Bjelovarski učitelj : časopis za odgoj i obrazovanje 7, 2-3(1998)

Peričić, Š. Glavari i časnici vojne krajine u Dalmaciji. // Radovi Zavoda za povijesnu znanost HAZU Zadar 40/35 (1993)

- Peričić, Š. Knin pod Mlečanima. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.
- Plenča, D. Kninska ratna vremena. Zagreb : Globus, 1986.
- Rašeta, Z.; Paić, P. Knin i TVIK. Knin : Tvornica vijaka, 1987.
- Plepel, L. Zagorke. Šibenik : (Tisak Tiskare „Kačić“), 1931.
- Seiter-Šverko, D. Uvodna riječ. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011.
- Sinobad, M. Kapitul kod Knina : oskrnavljeni i zapostavljeni simbol grada. PPT prezentacija : Tribina Narodne knjižnice Knin, 15. 10. 2014.
- Soldo, J. A. Vijesti iz biskupskih vizitacija kninske krajine tijekom XVIII. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.
- Stamatović, D. Zadaci i značaj zavičajnih fondova u opštinskim narodnim bibliotekama. Savjetovanje o zavičajnim zbirkama u narodnim bibliotekama. Sarajevo : Narodna biblioteka „Hasan Kikić“, 1987.
- Stanojević, G. Dalmatinske krajine u 18. vijeku. Beograd : Historijski institut ; Zagreb : Prosvjeta, 1987.
- Starohrvatska prosvjeta. 2007. // Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split. Dostupno na <http://www.mhas-split.hr/> (20. 12. 2015).
- Šimić, I. Grad vračeva i umjetnika : knjiga o Kninu. Knin : HUK, 2004.
- Šimić, I. Politički nadzor i upliv rock kulture u SFRJ : studija slučaja Knina : poslijediplomski specijalistički završni rad. Zagreb : Fakultet političkih znanosti, 2013
- Šimunović, D. Sabrana djela Dinka Šimunovića. Zagreb : Karijatide, 2014.
- Šišić, F. Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1990.

Tošić-Grlač, S.; Hebrang-Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011.

Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama / Leščić, J. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011

Vuković-Mottl, S. Zavičajne zbirke Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 21, 1-4(1975)

Vuković-Mottl, S. Zavičajne zbirke Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 22, 1-4(1976)

Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica / uredila Aleksandra Malnar. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996.

Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka. // Bjelovarski učitelj 2-3, 7(1998)

Wilkinson, J. G. Dalmatia and Montenegro : with a journey to Mostar in Herzegovina and remarks on the Slavonic nations, the history of Dalmatia and Ragusa, the Uscocs. London : J. Murray, 1848.

Zaninović, M. Od Ninije do Promone. // Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini / odgovorni urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 1992.

Zelić, M.; Gugo, K.; Nedved, B. Znameniti Hrvati, Kninjani i grad Knin. Knin : Kninski muzej, 1999.

Zlatović, S. Franovci države presvet. Odkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji. Zagreb : Knjigotiskara i Litografija C. Albrechta, 1888. Str 42.

Zoranić, P. Planine. Zagreb : Matica hrvatska, 2002.

Živković, Pavo. Knin i Bosna od kraja 13. do početka 15. stoljeća. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.

Živković, Petar. Oblikovanje kninske tvrđave i grada do godine 1918. // Kninski zbornik / urednici Stjepan Antoljak, Trpimir Macan, Dragutin Pavličević. Zagreb : Matica Hrvatska, 1993.